

Protection of Fictional Characters in Literary and Artistic Property Law System

Mehdi Zahedi

Associate Professor, Public International Law, Faculty of Law and Political Science, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Sara Solhchi*

MA. in Intellectual Property Law, Faculty of Law and Political Science, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Abstract

In contemporary intellectual property law, literary and artistic property rights extend beyond mere movies or literary works to encompass the fictional characters integral to these creative endeavors. This legal support not only serves to inspire creators but also to safeguard their imaginative achievements. Among these creations, fictional characters hold a profound influence over our daily lives and entertainment pursuits, spanning various media such as movies, books, and computer programs. Iconic figures like Sherlock Holmes, Batman, and Superman exemplify the significant fictional characters that have received such protection. Given the vast diversity of fictional characters, it becomes imperative to secure the rights of their creators, thereby fostering the necessary motivation for their ongoing creativity. Consequently, the principal objective of this article is to delve into the mechanisms by which fictional characters are safeguarded within the framework of literary and artistic property rights. Specifically, the article seeks to address whether it is feasible to independently protect these characters within this legal structure.

To achieve this goal, a descriptive-analytical methodology is employed, drawing upon court jurisprudence, particularly in the United States, to elucidate the legal underpinnings and delineate the elements, possibilities, and criteria for protecting fictional characters. Central to this examination are discussions on the concept of fictional characters, methodologies for protection, criteria for identifying infringements, proprietary rights, and protected elements. Moreover, it is important to note that data collection for this article follows a documentary and library-based approach. Utilizing the

* Corresponding Author: sara_solhchi@atu.ac.ir

How to Cite: Zahedi, M., & Solhchi, S. (2023). Protection of Fictional Characters in Literary and Artistic Property Law System. *Private Law Research*, 12(45), 43-74. doi: 10.22054/jplr.2024.75464.2775

library method, a cornerstone of scientific research, ensures a comprehensive exploration of existing literature and resources. Through this methodological framework, data is systematically gathered and analyzed using a descriptive-analytical lens. The article concludes that fictional characters can indeed be independently supported, distinct from the larger artistic work. These characters are defined as “abstractions eliciting a response in the mind of the reader or viewer through written or spoken words”. Consequently, certain guiding principles must be observed in supporting fictional characters, notably the principle of “idea-expression dichotomy”. In the realm of works in the Literary and Artistic Property Law System, protection extends to the tangible expression of the work, rather than the underlying ideas. The work is defined as “the expression of creative and original literary and artistic thoughts of the creator that has been established in the outside world”. Additionally, authenticity and fixation conditions are pivotal for support, ensuring the character's origin from the creator and its objective manifestation. Further examination focuses on tests designed to assess potential violations of fictional character rights, such as the “Distinct Delineation Test,” the “Story being told test,” and the “three-part test”. These tests evaluate elements such as physical appearance, identity, evolution, and narrative significance. Ultimately, an analysis of relevant cases demonstrates that courts recognize the possibility of independently protecting fictional characters, provided they exhibit originality and developed expression. The application of such tests within judicial procedures serves to bolster creator motivation, stimulate creative endeavors, and attract investment in cultural and artistic domains, alongside other cultural and social pursuits.

Keywords: Intellectual Property law, Fictional Characters, Literary and Artistic Property Law System, Creator, Character.

حمایت از شخصیت‌های خیالی در نظام حقوق مالکیت ادبی و هنری

دانشیار حقوق گروه حقوق بین‌الملل عمومی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

مهدی زاهدی

کارشناس ارشد حقوق مالکیت فکری، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

سارا صلح‌چی *

چکیده

در حقوق مالکیت فکری، از جمله در نظام حقوق مالکیت ادبی و هنری، با هدف ایجاد انگیزه برای آفریننده و حمایت از دستاوردهای خلاقانه وی، از آثار او حمایت به عمل می‌آید. یکی از این آثار، شخصیت‌های خیالی هستند که نقش تأثیرگذاری در زندگی روزمره و فعالیت‌های سرگرمی ما دارند. این شخصیت‌ها انواع گوناگونی را شامل می‌شوند که می‌توانند در آثاری چون فیلم، کتاب، برنامه رایانه‌ای و غیره تجلی پیدا کنند. پرسش اساسی مقاله حاضر این است که آیا امکان حمایت مستقل از شخصیت‌های خیالی در نظام حقوق مالکیت ادبی و هنری وجود دارد؟ به این منظور با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی، از رویه قضایی دادگاه‌ها، به‌ویژه آمریکا، برای تبیین مبانی حقوقی و تعریف عناصر، امکان و معیار حمایت از شخصیت‌های خیالی استفاده شده است. این رویه خود می‌تواند الگویی برای حقوق سایر کشورها از جمله ایران باشد. دستاورد پژوهش این است که با در نظر گرفتن آزمون‌های توصیف متمایز، داستان روایت‌شده و آزمون سه‌بخشی و رعایت شرایط آزمون‌های پیش‌گفته، امکان حمایت مستقل از شخصیت‌های خیالی در نظام کپی‌رایت وجود دارد.

واژگان کلیدی: حقوق مالکیت فکری، شخصیت‌های خیالی، نظام حقوق مالکیت ادبی و هنری، پدیدآورنده، شخصیت.

مقدمه

حمایت ناشی از حقوق مالکیت ادبی و هنری، یکی از مهم‌ترین ابزارهای توسعه، تقویت و انتشار میراث ملی و فرهنگی است و از عناصر ضروری فرآیند توسعه در جامعه محسوب می‌شود. تقویت میراث ملی و فرهنگی ارتباط مستقیمی با سطح حمایت از آثار ادبی و هنری دارد.^۱ آنچه موضوع حقوق مالکیت فکری است، صرفاً یک اثر تکنیکی یا متافیزیکی نیست، بلکه موضوعاتی است که نقش اساسی در حقوق و فرهنگ جامعه ایفا می‌کند.^۲ امروزه حقوق مالکیت ادبی و هنری نه تنها از یک فیلم یا اثر ادبی، بلکه از آن دسته از شخصیت‌های خیالی که اجزای اثر خلاق هستند نیز حمایت می‌کند. شخصیت خیالی به‌عنوان بخشی از یک اثر خلاقانه، اعم از نمایشنامه، فیلم، اثری ادبی و غیره مورد حمایت قرار می‌گیرد. شخصیت خیالی ممکن است به‌صورت گرافیکی نمایش داده شود، توسط بازیگر بازی شود، و یا شخصیتی داستانی در درون یک کتاب باشد. شخصیت‌هایی خیالی همچون شرلوک هولمز،^۳ تن تن^۴، کینگ کونگ^۵، شیر کینگ،^۶ بتمن، سوپرمن^۷، مینی ماوس و اردک دونالد، نمونه‌ای از برجسته‌ترین شخصیت‌هایی هستند که مورد حمایت قرار گرفته‌اند. با توجه به گستردگی شخصیت‌های خیالی، ضروری است که حقوق پدیدآورندگان این آثار تضمین شود، تا انگیزه لازم برای خالقان آنها فراهم گردد.

---

1. Budde-Sung, A. (2013). "The Invisible Meets the Intangible: Culture's Impact on Intellectual Property Protection". *Journal of Business Ethics*, 117(2), P 345.

۲. زاهدی، مهدی، شریف‌زاده، شیرین (۱۴۰۰). «آزادی بیان و اصل دوگانگی ایده و بیان». پژوهش حقوق عمومی، ۲۳(۷۱)، ص ۱۰۵.

3. Sherlock Holmes.

4. Tintin.

5. Lion King.

6. King Kong.

7. Batman.

8. Superman.

11. Sanja, K. (2021). Exploring copyright protection for fictional characters. Retrieved February 7, 2023 from

<https://www.mondaq.com/india/copyright/1112382/exploring-copyright-protection-for-fictional-characters>

شخصیت‌های تخیلی و آثاری که این شخصیت‌ها در آنها ظاهر می‌شوند، امکان کسب نفع مادی^۱ برای آفرینندگان خود را فراهم می‌کنند. شخصیت‌های خیالی اگرچه برای مردم ابزار سرگرمی هستند، لیکن ماهیت مالی داشته و برای خالقانشان دارای ارزش اقتصادی هستند؛ لذا تضمین حقوق مالکیت فکری آن‌ها هم از لحاظ حمایت از خلاقیت پدیدآورنده و هم از دیدگاه اقتصادی حایز اهمیت است.

حمایت از شخصیت‌های خیالی از دیدگاه تحلیل اقتصادی می‌تواند به چند نحو بررسی شود. فرایند خلق و توسعه شخصیت‌های خیالی می‌تواند صنایع مرتبط با ادبیات، فیلم و بازی‌های ویدئویی را تقویت و سبب اشتغال شود.^۲ فروش محصولات مرتبط با شخصیت‌های خیالی، مانند اسباب‌بازی‌ها، لباس‌ها و محصولات جانبی، به نوعی به اقتصاد کمک می‌کند و بخش‌های مختلف اقتصادی را تحریک می‌کند.^۳ همچنین شخصیت‌های خیالی می‌توانند به عنوان نمایندگان فرهنگ و هویت فرهنگی به کشورها و جوامع کمک کنند. تقاضای بالا برای محصولات مرتبط با شخصیت‌های خیالی، موجب افزایش فعالیت اقتصادی در زمینه تولید و بازار می‌شود. شخصیت‌های خیالی می‌توانند ارزش محصولات و میزان فروش و درآمد را افزایش دهند؛^۴ از این‌رو حمایت از شخصیت‌های خیالی به‌عنوان یک ابزار اقتصادی می‌تواند به تحقق اصول مختلف اقتصادی نیز کمک کند.

برای مثال هزینه ساخت فیلم باریبی ۱۵۰ میلیون دلار تخمین زده شده است و حدود ۱.۱ میلیارد دلار فروش داشته است^۵ یا ارزش شخصیت خیالی «اسکروج مک داک»،^۶ بالغ بر

---

1. Watt, R. (2007). *An empirical analysis of the economics of copyright: How valid are the results of studies in developed countries for developing countries?* In World Intellectual Property Organisation (WIPO) (Ed.), *The economics of intellectual property—Suggestions for further research in developing countries and countries with economies in transition*. Geneva: WIPO, P 67.

2. Arora, T. (2021). "A Study on the Contribution of Film Industry on Economy". *Int'l JL Mgmt. & Human.*, 4(4), P 2096.

3. Kalvi, A. (2005). "The Impact of Copyright Industries on Copyright Law". *Juridica Int'l*, 10, P 98.

4. Khan, M., Raheem, A., Ilyas, S., & Mehmood, B. (2017). "Does entertainment industry entertain the economy? Empirical evidence". *Science international (lahore)*, 28(4), P 611.

5. Whitten, S. (2023). "Barbie" is now the highest-grossing domestic film release in 2023. CNBC. Retrieved January 5, 2024 from <https://www.cnbc.com/2023/08/24/barbie-is-highest-grossing-domestic-film-release-in-2023.html>

6. Scrooge McDuck.

۲۸۸ میلیارد دلار تخمین زده شده است؛ لذا حمایت از شخصیت‌های خیالی، به موازات ارزش اقتصادی قابل توجه آن‌ها، دارای اهمیت است.^۱

موضوع حمایت از شخصیت‌های خیالی اولین بار در حقوق و رویه قضایی کشور آمریکا مطرح گردید و دادگاه‌های آمریکا آرای متعددی را در این زمینه صادر کردند؛ بررسی این آرا از آن جهت ضروری است که در قوانین، هیچ ماده صریحی وجود ندارد که بتواند حمایت ناشی از کپی‌رایت را به شخصیت‌ها اعطا کند. در ایالات متحده، قانون کپی‌رایت ۱۹۷۶^۲ هشت مورد از موضوعات مشمول حمایت کپی‌رایت را برشمرده است.^۳ در تمامی آن هشت مورد از آثاری حمایت می‌شود که اصیل باشند و به نحوی در خارج تحقق پیدا کنند، به عبارتی بر روی حامل مادی و فیزیکی، تثبیت^۴ شده باشند.^۵ این قانون صریحاً شخصیت‌ها را به عنوان هدف اصلی حمایت معرفی نمی‌کند، لیکن مقرر می‌دارد کلیه مؤلفه‌های اثر تحت حمایت کپی‌رایت نیز از حمایت این قانون برخوردار هستند. دفتر ثبت کپی‌رایت آمریکا در گزارش سال ۱۹۶۵ پذیرفت که جزئیات برخی از شخصیت‌ها برای شمول کپی‌رایت کفایت می‌کند.^۶ دفتر مذکور اعلام کرد: «دسته‌بندی آثار هنری و ادبی و مصور چنان وسیع است که کلیه شخصیت‌ها را در برمی‌گیرد و بدون نیاز به ایجاد دسته اختصاصی برای آن‌ها به اندازه کافی از آن‌ها حمایت خواهد کرد»؛ بنابراین هیچ اصلاحیه‌ای بر قانون کپی‌رایت سال ۱۹۷۶ اعمال نشد.

هدف اصلی این مقاله بررسی چگونگی حمایت از شخصیت‌های خیالی در نظام حقوق مالکیت ادبی و هنری است. این مقاله تلاش می‌کند تا به این سؤال پاسخ دهد که حقوق مالکیت ادبی و هنری چگونه می‌تواند از خالقان و مالکان شخصیت‌های خیالی حمایت کند. در این پژوهش مباحثی از جمله مفهوم شخصیت‌های خیالی، چگونگی حمایت، معیارهای

1. Foley, K. M. (2008). "Protecting fictional characters: Defining the elusive trademark-copyright divide". *Conn. L. Rev.*, 41(3), P 923.

2. USA Copyright Act 1976.

3. They are: (1) literary works; (2) musical works; (3) dramatic works; (4) pantomimes and choreographic works; (5) pictorial, graphic, and sculptural works; (6) motion pictures and other audiovisual works; (7) sound recordings; and (8) architectural works. 17 U.S.C. § 102 (1994).

4. Fixation.

5. 17 U.S.A Code § 102(a).

6. U.S. House Committee on the Judiciary. (1965). *Supplementary Register's Report on the General Revision of the U.S. Copyright Law*. (H.R. 4347 and S. 1006, 89th Cong.) P 14. https://www.copyright.gov/history/1961_registers_report.pdf.

تشخیص نقض حقوق مالکیت و عناصر مورد حمایت بررسی می‌گردد. شایان ذکر است در این مقاله به فراخور استناد به رویه قضایی آمریکا از واژه کپی‌رایت استفاده شده است.

۱. تعریف شخصیت‌های خیالی و عناصر آن

برای ورود به بحث، نخست باید شخصیت خیالی و عناصر سازنده آن را تعریف کرد.

۱-۱. تعریف شخصیت خیالی

شخصیت تخیلی، آفرینش هنری مبتنی بر خیال است که معمولاً در بستر اثر ادبی و هنری به وجود می‌آید، اما ممکن است مستقل از اثر هنری نیز خلق شود. شخصیت‌های خیالی را «انتزاعی از پاسخ کلی در ذهن خواننده یا تماشاگر می‌دانند که توسط کلمات نوشتاری یا گفتاری به وجود آمده است.»^۱ در تعریفی دیگر، شخصیت خیالی «موجودی است مخلوق ذهن انسان که به عنوان بخشی از یک تولید خلاقانه، مانند نمایشنامه، فیلم، یا اثر ادبی ایجاد شده است.»^۲ تاکنون تعریف کاملی از شخصیت خیالی که بیانگر تمام ویژگی‌های آن باشد ارائه نشده است، اما با استفاده از تعاریف مختلف می‌توان این تعریف را ارائه نمود: شخصیت خیالی به معنای یک شخص انتزاعی است که در اثری مانند فیلم یا نمایشنامه یا داستان به تصویر کشیده یا نمایش داده می‌شود. شخصیت او باید با کلمات نوشته شود یا با کلمات و تصاویر «ارائه» گردد. شخصیت خیالی از عناصر مختلفی همچون نام، ظاهر فیزیکی، صدا، الگوی گفتار، رفتار، شخصیت، نگرش و لباس تشکیل شده است، به گونه‌ای که وجودی ملموس دارد. این عناصر، تصویری را در ذهن خواننده یا بیننده ایجاد می‌کند که اساس شناخت شخصیت را تشکیل می‌دهد، تصویری که ممکن است زنده‌تر از زندگی باشد.

---

1. Lamarque, P. (1996). *Fictional points of view*. Cornell University Press. P 23.

2. Kohli, Shan. (2016). Giving Due Protection to Fictional Characters: The Possibility of Copymark. Retrieved February 12, 2023 from <https://spicyip.com/2016/04/giving-due-protection-to-fictional-characters-the-possibility-of-copymark.html>.

۲-۱. عناصر شخصیت خیالی

حقوق دانان مختلف در مورد عناصر شخصیت‌های خیالی نظرات متفاوتی داده‌اند. کلمن سه عنصر اساسی ایده، بیان، نام یا تصویر^۱ را برای شخصیت‌های خیالی در نظر می‌گیرد.^۲

۱. ایده‌ای که در چهارچوب یک مفهوم کلی قرار گرفته باشد؛

۲. به صورتی «بیان» شود که شرح دقیقی از یک ایده باشد و عینیت مادی پیدا کند. این شرح می‌تواند به صورت نوشتاری و تصویری (تصویر دوبعدی یا سه‌بعدی به شکل نقاشی، عروسک، مجسمه یا پیکره) توصیف شود، یا به طریقی باشد که بتوان آن را به شکل تصویر زنده و پویا شرح داد.

۳. به شکل یک نام یا تصویر باشد؛^۳

از نظر زیسو، شخصیت خیالی دارای چند عنصر مثل نام، خصوصیات فیزیکی، رفتار، گفتار و بیان، عادات، پوشش، محیط و مکان است.^۴ تعریف زیسو آنقدر گسترده است که شخصیت در واقع همان داستانی است که روایت می‌شود.^۵

بریلوسکی اعتقاد دارد که «شخصیت خیالی دارای دو بخش غیرمتشابه است. یک بخش، نام و تصویر شخصیت است که دارای خصوصیات فیزیکی است؛ بخش دیگر، خصوصیات شخصیتی یا پرتره شخصیت است.»^۶ از نظر وی بخش دوم، جزء جدایی‌ناپذیر چیزی است که شخصیت خیالی نامیده می‌شود.

با توجه به نظرات فوق، شخصیت خیالی دارای سه جزء قابل‌شناسایی است: نام، ظاهر فیزیکی یا بصری و خصوصیات شخصیتی که آن‌ها را «شخصیت‌پردازی» می‌نامند. استحقاق

---

1. Ahmad, T., & Mondal, D. (2011). "The Conflicting Interests in Copyright ability of Fictional Characters". P 5.
2. Kellman, L. (1958). "Legal Protection of Fictional Characters", The Brook. L. Rev, 25(1), P 6.
3. Subhan, J. (2014). "The Protection of Fictional Characters". P 3. Available at <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2973715>.
4. Zissu, L. (1981). "Whither Character Rights: Some Observations-The Eleventh Donald C. Brace Memorial Lecture". J. Copyright Soc'y USA, 29(2), P 122.
5. Zahr, S. (2013). "Fixing Copyright in Characters: Literary Perspectives on a Legal Problem". Cardozo Law Review, Vol. 35(2), P 801.
6. Brylawski, E. F. (1974). "Protection of Characters-Sam Spade Revisited". Bull. Copyright Soc'y USA, 22, P 78.

دریافت حمایت کپی‌رایت منوط به ملموس بودن و توسعه‌ عینی این سه عنصر است.^۱ شخصیت‌های خیالی می‌توانند به شکل انسان، حیوان و اشیای بی‌جانی باشند که مجسم و طراحی شده‌اند و در مجموع، مخلوقات جدیدی هستند که دارای عناصر مذکور هستند.

۲. چگونگی امکان حمایت از شخصیت‌های خیالی در نظام حقوق مالکیت ادبی

و هنری

در این بخش ابتدا مفهوم دوگانگی ایده و بیان و سپس دو شرط اصالت و تثبیت بررسی می‌گردد.

۲-۱. تفکیک میان دوگانگی ایده و بیان

حمایت حقوق مالکیت ادبی و هنری فقط به بیان ایده‌ها یا واقعیت‌های خاص خارجی تعلق می‌گیرد، نه به خود آن ایده‌ها و وقایع. برای مثال، بیان یک نمایشنامه درباره‌ عاشقان ناکام، قابل حمایت است، ولی ایده‌ عاشقان ناکام، قابل حمایت نخواهد بود.^۲ حمایت حقوق مالکیت ادبی و هنری شامل ایده‌ها نمی‌شود، بلکه تنها به شکل بیان آنها تعلق می‌گیرد.^۳ این امر به‌عنوان دوگانگی ایده-بیان شناخته می‌شود که یکی از اصول اساسی حقوق مالکیت ادبی و هنری است.^۴

هدف اولیه از چنین تفکیکی، تعیین دقیق آن چیزی است که به حیطة عمومی تعلق دارد و آنچه توسط حقوق مالکیت ادبی و هنری حمایت می‌شود.

اصل دوگانگی ایده و بیان با ارائه مشوق‌هایی به صاحبان آثار برای تولید اثر جدید، خلاقیت را حفظ می‌کند و در عین حال دیگران را نیز تشویق می‌کند تا بر اساس ایده‌های منتقل شده اثری جدید بیافرینند.^۵ این اصل از ویژگی‌های هنری اثر جدید حمایت می‌کند،

---

1. Marks, M. V. (1980). "The legal rights of fictional characters". Copyright L. In SYMP. (ASCAP), 25, PP 37-38.

۲. زاهدی، مهدی، شریف‌زاده، شیرین (۱۴۰۰). پیشین. ص ۱۱۵.

۳. شاکری، زهرا. (۱۴۰۰). «نقض حقوق مؤلف در پرتو اقتباس از اثر دیگری و از آن خودسازی هنری»، فصلنامه مطالعات حقوقی، ۱۳(۴)، ص ۱۸۲.

4. Coe, S. J. (2011). "The story of a character: Establishing the limits of independent copyright protection for literary characters". Chi.-Kent L. Rev., 86(3), P 1308.

5. Ibid.

اما ایده و مفهومی که منتقل می‌شود به عموم تعلق دارد؛ بنابراین در یک اثر ادبی، بیان اثر ادبی که در یک قالب مادی ظهور می‌کند مشمول حمایت است، نه ایده‌های منتقل شده توسط آن.

اصل دوگانگی ایده و بیان، هم در ایجاد حمایت حقوق مالکیت ادبی و هنری و هم در هنگام نقض اثر مطرح می‌شود. در دعوی نقض، باید مشخص شود که آیا بین اثر اصلی و اثر ناقض حقوق مالکیت ادبی و هنری، شباهت از حیث ایده بوده است یا بیان؟ در بسیاری از موارد، تشخیص یک ایده از بیان آن دشوار است.^۱ در چنین مواردی دادگاه‌ها در یافتن نقض احتیاط لازم را به عمل می‌آورند و تلاش می‌کنند بین عناصر سازنده ایده و بیان آن تفکیک قائل شوند. تمام شخصیت‌های خیالی دارای مشمول حمایت حقوق مالکیت ادبی و هنری نیستند. برخی ممکن است ایده‌های پدیدآورنده را نشان دهند؛ درحالی که برخی دیگر ممکن است بیانی شایسته حمایت باشند.^۲

پدیدآورنده باید عناصر تشکیل دهنده یک شخصیت را به اندازه کافی توسعه و بسط دهد تا اطمینان حاصل کند که آن شخصیت، نه یک ایده در حوزه عمومی، بلکه یک بیان یا عبارت را به وجود می‌آورد.^۳ در برخی زمینه‌ها اگر شخصیت خاصی را از داستان حذف کنیم، داستان لزوماً به همان شکل باقی نمی‌ماند. به عنوان مثال، اگر جیمز باند را از ماجراجویی بین‌المللی حذف کنیم و در یک سوپرمارکت یا ساختمان اداری قرار دهیم که در آن هیچ تبهکاری نیست که با او بجنگد، آیا جیمز باند همچنان همان شخصیت خواهد بود؟^۴

به این ترتیب، برای تعیین اینکه آیا کپی برداری از یک شخصیت صورت گرفته است یا خیر، باید به داستانی که شخصیت در آن قرار دارد توجه نمود.^۵

1. Joshi, Ch. Rathor, S.C. (2020). "Critical analysis of idea expression dichotomy in the context of conceptual Art". *Critical Law Review*, 7(4), P 4185.

2. Dean, N. (1993) "Protecting characters through copyright law: paving a new road upon which literary, graphic, and motion picture characters can all travel". *DePaul Law Review*, 41(2), P 360.

3. Nickles, C. (1999). "The Conflicts Between Intellectual Property Protections When a Character Enters the Public Domain". *UCLA Entertainment. L. Rev.*, 7(1), P 139.

4. Coe, S. J. Op.cit. P 1306.

5. Coe, S. J. Op.cit. P 1307.

۲-۲. اثر قابل حمایت

نظام حقوق مالکیت ادبی و هنری از آثار حمایت می‌کند، لذا کسب حقوق انحصاری برای صاحب حق مستلزم تعریف مفهوم اثر است. شخصیت خیالی هنگامی قابل حمایت توسط نظام حقوق مالکیت ادبی و هنری است که اثر تلقی شود. اثر را می‌توان این چنین تعریف کرد: «بیان اندیشه‌های ادبی و هنری خلاقانه و اصیل پدیدآورنده که در عالم خارج تثبیت گردیده است». قانون‌گذاری ایران تعریفی از اثر ارائه نکرده است، اما در ماده ۲ قانون حمایت از مؤلفان، مصنفان و هنرمندان مصوب سال ۱۳۴۸، مصادیق اثر در ۱۲ بند احصا شده است. طبق این ماده، اثر آن چیزی است که از راه دانش و هنر و یا ابتکار پدیدآورنده ایجاد می‌شود. در قوانین ملی سایر کشورها نیز تعریف دقیق و جامعی از اثر ارائه نشده است. این امر می‌تواند ناشی از گستردگی مصادیق آثار ادبی و هنری باشد. در کنوانسیون‌های برن، رم و پاریس و حتی موافقت‌نامه کیپی رایت واپو نیز^۱ تعریف مستقلی از اثر مشاهده نمی‌گردد.

در دستورالعمل‌های صادره اتحادیه اروپا، از جمله دستورالعمل هماهنگ‌سازی برخی از جنبه‌های کیپی رایت و حقوق مرتبط در جامعه اطلاعاتی^۲ و همچنین در حقوق آمریکا^۳ تعریفی از اثر نیامده است. نظر به مفهوم و ویژگی‌های اثر در نظام حقوق مالکیت ادبی و هنری، اثر را می‌توان چنین تعریف کرد: «یک مفهوم خلاقانه که از فکر به ایده تبدیل شده و سپس در قالبی مشخص بیان گردیده است. این قالب که نتیجه تراوش ذهنی خالق است، بسته به نوع اثر متفاوت خواهد بود. برای مثال، یک ایده در قالب تابلو، یک موضوع فکری جدید در قالب یک شخصیت داستانی و یک داستان عاشقانه بدیع در قالب یک غزل تجلی می‌یابد. نظام حقوق مالکیت ادبی و هنری، موارد متعددی را مصداق مفهوم اثر می‌داند، اما مصادیق منحصر به این موارد نیست. ماده ۲ کنوانسیون برن، آثار ادبی و هنری را شامل هر نوع تولید اصیل در قلمرو ادبی و علمی و هنری، صرف نظر از شیوه و سبک و شکل بیان آن‌ها می‌داند. آثاری مانند کتاب‌ها، بروشورها، اجلاس‌ها، نطق‌ها، وعظ‌ها، آثار داستانی، آثار

---

1. WIPO Copyright Treaty 1996 (WCT).

2. Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonization of certain aspects of copyright and related rights in the information society.

3. Fox, A. M. (2015). "Aggregation analysis in copyright infringement claims: The fate of fictional facts". *Columbia Law Review*, 115(3), P 677.

طراحی، نقاشی، معماری، مجسمه‌سازی، عکاسی، نقشه‌های جغرافیایی و آثار معماری و علمی، همگی از مصادیق آثار فکری تحت حمایت کنوانسیون برن هستند.

۲-۳. شرط اصالت

اثر اصیل اثری است که توسط شخص پدیدآورنده خلق شده باشد.^۱ به عبارت دیگر، اثر باید زائیده فکر پدیدآورنده باشد تا از حمایت قانونی و قضایی برخوردار شود. اثر باید «به‌طور مستقل توسط پدیدآورنده ایجاد شود» و «حداقل درجه‌ای از خلاقیت» را داشته باشد.^۲ در حقوق آمریکا، اصالت به معنای آن نیست که پدیدآورنده اولین بار ایده اثر را به وجود آورده باشد، بلکه صرفاً کافی است که او مبدع بیان آن باشد و آن را سرقت نکرده باشد. در حقوق ایران، مفهوم اصالت تحت عنوان ابتکاری بودن اثر مورد توجه قانون‌گذار قرار گرفته است و در ماده ۲ قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان ۱۳۴۸ ذکر شده است.

ملاک اصالت ایجاب می‌کند که شخصیت خیالی نتیجه انتخاب آزادانه و خلاقانه خالق باشد. یک شخصیت خیالی برای آن که مشمول حمایت حقوق مالکیت ادبی و هنری باشد، باید دقیق توصیف شود تا مشخص گردد که «کلیشه‌ای»^۳ نیست. شخصیت کلیشه‌ای، الگوی کهن شخصیت داستانی تلقی می‌شود و مشمول حمایت این نظام حقوقی نیست.^۴

۲-۴. شرط تثبیت

کنوانسیون برن برای حمایت از اثر، ارائه آن را در قالبی مادی یا دارای نمود عینی لازم ندانسته است؛ با وجود این، به کشورهای عضو این اختیار داده است که تا وقتی تمامی آثار یا برخی از آن‌ها در قالب مادی نمود عینی پیدا نکنند، آن‌ها را مورد حمایت قرار ندهند.^۵ در

۱. زر کلام، ستار (۱۳۹۸). حقوق مالکیت ادبی و هنری. چاپ پنجم، تهران: سمت. ص ۴۵.

2. Compendium of U.S. Copyright Office Practices § 101. (2021). 3rd ed. U.S. Copyright Office. Chapter 300, PP 8-9.

3. Stock.

4. Abdel-Khalik, J. (2018). "Scènes à Faire as Identity Trait Stereotyping". Bus. Entrepreneurship & Tax L. Rev., 2(2), P 241.

5. Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works (1886), Art 2(2).

حقوق آمریکا یک اثر باید به‌طور عینی قابل‌شناسایی باشد و در قالب مادی تثبیت شود.^۱ در قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ نیز از آثاری حمایت شده است که ابراز شده و صورت خارجی پیدا کرده باشند. این قانون، حمایت از ایده‌ها و مفاهیم ذهنی را به صورت ضمنی از شمول حمایت خود خارج دانسته است. در ماده ۱ این قانون، از پدید آمدن بیان و یا ظهور و ایجاد آثار سخن گفته شده است و اماره‌ای که حاکی از حمایت از ایده‌ها و مکونانات ابتکاری باشد به چشم نمی‌خورد. برعکس، مصادیق آثار قابل حمایت که در ماده ۲ قانون مذکور نام برده شده‌اند، اماره‌ای دال بر حمایت از آثاری است که صورت عینی و خارجی یافته و به نحوی ابراز یا بیان شده‌اند.

در نهایت با در نظر گرفتن توضیحات قبلی باید مباحث مذکور را در مورد شخصیت‌های خیالی به کار ببریم. شخصیت خیالی، می‌تواند قالبی انسانی یا غیرانسانی داشته باشد؛ بنابراین در قیاس با انسان، شخصیت از سه بخش مهم تشکیل شده است: ظاهر فیزیکی، خصوصیات شخصیتی و نام آن. این سه قسمت باید اصیل باشند تا مورد حمایت نظام حقوقی مالکیت ادبی و هنری قرار گیرند. همچنین آفرینش اثر باید به‌طور عینی قابل‌شناسایی باشد.

۳. معیارهای تشخیص نقض حقوق شخصیت‌های خیالی در قلمروی حقوق مالکیت ادبی و هنری

۳-۱. آزمون توصیف متمایز^۲

در سال ۱۹۳۰ برای اولین بار به موضوع حمایت از شخصیت‌های تخیلی در دعوی «نیکولز» علیه «یونیورسال پیکچرز»^۳ پرداخته شد. قاضی هند،^۴ با وجود شباهت‌های اساسی بین شخصیت‌های نمایشنامه‌ای از نیکولز و فیلم سینمایی تولیدشده توسط شرکت یونیورسال پیکچرز، به این نتیجه رسید که شباهت‌ها به لحاظ ماهوی برای استناد به کپی‌رایت کافی نیستند.^۵ او معیاری را وضع کرد مبتنی بر این امر که هرچه شخصیت توسعه‌یافته‌تر و

---

1. 17 U.S. Code § 102 Subject matter of copyright

2. Distinct Delineation Test.

3. Nichols v. Universal Pictures Corp. 45 F.2d 119 (2d Cir. 1930).

4. Hend.

5. Wright, K. (2015). "Blueprints of character: applying the distinct delineation test and character copyright protection to original literary places". *AIPLA Quarterly Journal*, 43(1), PP 229-230.

غیر کلیشه‌ای تر باشد، امکان حمایت از آن بیشتر می‌شود. برای درک بهتر این آزمون، حقایق پروندهٔ مربوطه را بیان می‌نماییم.

نویسندهٔ نمایشنامهٔ «رز ایرلندی ابی»^۱ دعوایی را علیه تهیه‌کنندگان اثر «کوهنز و کلیز»^۲ اقامه کرد. در این پرونده به دو مسئلهٔ کپی‌رایت اثر و کپی‌رایت شخصیت‌های اثر به‌طور مستقل رسیدگی شد. در نمایشنامهٔ «رز ایرلندی ابی»، داستان عشق پسری یهودی و دختری کاتولیک ترسیم می‌شود. آن‌ها عاشق یکدیگر می‌شوند و ازدواج می‌کنند، اما پدرانشان به دلایل مذهبی مخالفت می‌کنند. پسر چون پدرش قبلاً این پیوند را تقبیح کرده است، دختر کاتولیک را به‌عنوان فردی یهودی معرفی می‌کند که قصد دارد با او ازدواج کند. پدر با ازدواج موافقت و تدارک برای یک عروسی یهودی را شروع می‌کند. در همین حین پدر دختر که کاتولیکی مخالف سرسخت دین یهود است از راه می‌رسد. ادامهٔ نمایشنامه داستان پدروانی را روایت می‌کند که برای دیدن نوه‌های خود تلاش می‌کند تا با آن زوج آشتی کنند. در «کوهنز و کلیز» نیز شاهد داستان عشق دختر پولدار یهودی و پسر فقیر ایرلندی هستیم. پدر دختر این ازدواج را به‌دلیل جایگاه پایین‌تر پسر تقبیح می‌کند. این داستان شخصیت‌های بیشتری دارد از جمله مادران دو طرف و بقیهٔ اعضای خانواده که به نوبهٔ خود بین خانواده‌ها نفرت پراکنی می‌کنند. در این نمایشنامه نیز پسر و دختر مخفیانه ازدواج می‌کنند، اما کشمکش پدران به‌خاطر ارثیهٔ بزرگ است و نه مذهب. صلح نهایی بین پدران با حل اختلاف بر سر مالکیت ارثیه به پایان می‌رسد و نه با حضور نوه‌ها (چنانکه در رز ایرلندی ابی نشان داده شد).

بر اساس حقایق پرونده، آثار از نظر طرح داستان^۳ مشابه بودند، اما نه آنقدر که شخصیت‌ها از طرح داستان جدا باشند.^۴ این‌ها همه ایده‌های دو اثر بودند، لذا موضوعی که دادگاه باید دربارهٔ آن تصمیم می‌گرفت مرز بین ایدهٔ غیرقابل حمایت و ایدهٔ قابل حمایت بود.

دادگاه برای پاسخ به این سؤال، آزمون توصیف متمایز را ابداع کرد. هدف از این آزمون، تفکیک شخصیت‌های کلیشه‌ای غیرقابل حمایت از شخصیت‌های کاملاً عینی و قابل حمایت

---

1. Irish Rose Abbey.

2. Cohens and Kellys.

3. Plot.

4. Kermit, F. (2015). *Character Creation and the Law*. United States: Lulu.com. PP 41-42.

بود. این تمایز بر این برداشت مبتنی است که شخصیت‌های کلیشه‌ای به ایده‌ی ضمنی نزدیک‌تر هستند و هر نویسنده‌ای می‌تواند از آن‌ها استفاده کند.^۱ از آنجا که چنین شخصیت‌هایی تنها در یک قالب خاص، یعنی ایده‌ی ضمنی آن‌ها، به بیان درمی‌آیند، بر اساس کپی‌رایت قابل حمایت نیستند.

در ادامه این مسئله مطرح می‌شود که شخصیت مورد بحث در مقایسه با شخصیت کلیشه‌ای تا چه اندازه بسط داده شده است؟ قاضی هند در پاسخ به این پرسش اعلام نمود که شخصیت‌های نمایشنامه‌ی شخص‌خواهان، قابل حمایت کپی‌رایت نیستند، زیرا صرفاً ایده‌های نویسنده‌اند. اگر شخصیت نامشخص و توسعه‌نیافته باشد، نشان‌دهنده‌ی یک ایده‌ی صرف است، نه بیان آن ایده. این آزمون در واقع بسط منطقی اصل دوگانگی ایده و بیان است. پرسش بعدی این بود که با توجه به این که طرح یک ایده‌ی توسعه‌نیافته مورد حمایت کپی‌رایت نیست، شخصیت مورد بحث باید چه درجه‌ای از توسعه و بسط را داشته باشد تا مشمول حمایت شود.

در این دعوی، قاضی از شخصیت عاشقان در اثر خواهان به عنوان ویژگی‌های صحنه‌ای صرف یاد می‌کند و معتقد است پدران نیز صرفاً شخصیت‌هایی دوست‌داشتنی هستند که از دین یا طبقه نفرت دارند، اما برای اثبات این که شخصیت‌ها به‌طور توسعه‌یافته‌ای نمود پیدا کرده‌اند، تمایز کافی ندارند. شخصیت باید مستقل از آن ایده‌هایی باشد که صرفاً از درون‌مایه‌های مشترک سرچشمه می‌گیرند.^۲ مهم‌ترین نکته‌ی پرونده برای قاضی هند، مقایسه‌ی دو خانواده‌ی اصلی مذکور در هر دو اثر بود، و نه طرح داستان. «هرچه بسط و توسعه‌ی شخصیت‌ها محدودتر و کمتر باشد، شایستگی آن‌ها برای دریافت حمایت کپی‌رایت کمتر خواهد بود؛ این همان بهایی است که نویسنده به دلیل ترسیم ابهام‌آمیز آنان باید متقبل شود.»^۳ هدف آزمون، تشخیص وجود تمایز بین شخصیت‌های توسعه‌یافته و کلیشه‌ای است. شخصیت‌های کلیشه‌ای معمولاً بر اساس کلیشه‌های رایج ادبی یا اجتماعی هستند و اغلب در الگوی قابل پیش‌بینی‌تری قرار می‌گیرند و عمق لازم و خلاقیت اصیلی را که در

---

1. Wright, K. (2015). Op.cit. P 230.

2. Scharff, Justin. (2020). "The Copyrightability of Fictional Characters: Why Harry Potter, Arya Stark, and Matrim Cauthon Are Copyrightable". *Touro L. Rev.*, 35(4), P 1297.

3. *Nichols v. Universal Pictures Corp.* 45 F.2d 121 (2d Cir. 1930).

شخصیت‌های کاملاً توسعه یافته ارائه می‌شود ندارند؛^۱ لذا دادگاه بیان نمود که در این پرونده نقض کپی‌رایت رخ نداده است، زیرا شخصیت‌های هر دو اثر «شخصیت‌های کلیشه‌ای هستند».^۲ نتیجه رأی دادگاه این است که شخصیتی که اندک و ناچیز توصیف شده باشد، صرفاً ایده‌ای است که سزاوار حمایت کپی‌رایت نیست.^۳

معیار توصیف متمایز به علت ابهام در اعمال آن مورد انتقاد قرار گرفته است.^۴ تعیین استحقاق کپی‌رایت، مستلزم تحلیل پیچیدگی‌های شخصیت است. چنین تحلیلی در جزئیات مشکل‌ساز خواهد بود و ترسیم مرز مشخص بین ایده و بیان را دشوار می‌سازد.^۵ از طرف دیگر، سایر تولیدکنندگان محتوا نمی‌توانند پیش‌بینی کنند که چه کاری باید انجام دهند تا شخصیت‌های خود را به اندازه کافی توسعه دهند تا از حمایت برخوردار شوند.^۶ از این رو، دادگاه هنگام رسیدگی به دعوای نقض اثر ناگزیر می‌شود که قضاوت ذهنی خود را اعمال کند. قضاوت باید ارزش ذاتی یک شخصیت را مشخص کنند، حال آن که برای انجام این کار صلاحیت کافی ندارند؛ زیرا منتقد ادبی نیستند. چنین وضعیتی منجر به اعمال قضاوت، و در نتیجه صدور آرای متفاوت می‌شود. در هر حال، دادگاه‌های بعدی پرونده مذکور را به‌عنوان اولین نمونه از پذیرش کپی‌رایت برای شخصیت‌های متمایز در نظر گرفتند.

۳-۲. آزمون داستان روایت‌شده^۷

پرونده نیکولز نقطه شروع بسط حمایت کپی‌رایت به شخصیت‌های خیالی بود. بعداً پرونده دیگری مطرح شد که به خلق آزمونی جدید درباره کپی‌رایت شخصیت‌ها منجر گشت. در سال ۱۹۵۴، دعوای «برادران وارنر پیکچرز» علیه «سیستم پخش کلمبیا»^۸ اقامه گردید. پرونده

1. Wright, K. (2015). O.cit. P 231.

2. Nichols v. Universal Pictures Corp. 45 F.2d 122 (2d Cir. 1930).

3. Ibid.

4. Tze, P. L. (2020). "Beyond Copyright: Applying a Radical Idea-Expression Dichotomy to the Ownership of Fictional Characters", Vanderbilt Journal of Entertainment and Technology Law, 21(1), PP 100-101.

۵. شاکری، زهرا. (۱۴۰۰). پیشین، ص ۱۸۲.

6. Thomas, A. J., & Weiss, J. D. (2012). "Evolving Standards in Copyright Protection for Dynamic Fictional Characters". Comm. Law., 29(3), P 10.

7. The Story being told Test.

8. Warner Bros. Pictures v. Columbia Broadcasting System, 216 F. 2d 945 (9th Cir. 1954).

مذکور بعدها به پرونده «سم اسپید»^۱ معروف شد. معیار پذیرفته شده در این دعوا بر این امر تکیه داشت که اگر شخصیت در اثر نقش کلیدی داشته باشد، یعنی در واقع اگر شخصیت خود همان داستانی باشد که روایت می‌شود، امکان حمایت از وی وجود خواهد داشت. حکم پرونده درباره حقوق رمان «شاهین مالیتیر»^۲ صادر شد. شخصیت معروف این رمان کارآگاه سم اسپید نام داشت. پرونده مذکور، نتیجه اختلاف در قرارداد بین نویسنده رمان، یعنی داشیل هامت^۳ و برادران وارنر بر سر کسب حقوق شخصیت سم اسپید بود. قرارداد مذکور، «حقوق انحصاری مشخص، تعریف شده و جامع در حوزه‌های انیمیشن، رادیو و تلویزیون» را در رابطه با اثر به برادران وارنر اعطا می‌کرد. برادران وارنر اجازه داشتند که با استفاده از شخصیت معروف سم اسپید، نمایش‌های سریالی را برای رسانه‌های جدید رادیو، فیلم و تلویزیون اقتباس کنند. تفسیر طرفین از حقوق اقتباس متفاوت بود و همین مسئله به شکل‌گیری معیار جدیدی برای تعیین امکان اعطای کپی‌رایت به شخصیت ادبی در خارج از چارچوب اثر منجر شد.

بعد از انعقاد قرارداد، هامت از سم اسپید به عنوان شخصیت اصلی در داستان‌های جدید خود استفاده کرد و حق ساخت فیلم آن‌ها را به سازمان پخش صوت و تصویر کلمبیا داد. برادران وارنر، بر دو مبنای «استفاده از شخصیت اصلی رمان» و «رقابت غیرمنصفانه»، علیه این سازمان اقامه دعوی نمودند. آن‌ها معتقد بودند که مالک حقوق رادیویی سم اسپید هستند.^۴ برادران وارنر استدلال می‌کردند که حقوقی که در بالا به آن‌ها اشاره شد، شامل حقوق شخصیت‌ها به عنوان عناصری از داستان نیز می‌شود، و قرارداد کلمبیا با هامت برخلاف حق انحصاری برادران وارنر در استفاده از شخصیت‌های رمان است. نویسنده استدلال می‌کرد که حق استفاده انحصاری از شخصیت‌ها و نام آن‌ها در قرارداد اعطا نشده است، لذا وی می‌تواند از آن‌ها در داستان‌های بعدی استفاده کند.

دادگاه در حکم خود اعلام کرد که هامت حق استفاده از شخصیت‌هایش را منتقل نکرده است. تحلیل دادگاه چنین بود: «می‌توان تصور کرد که شخصیت همان داستانی است که روایت می‌شود؛ لذا اگر شخصیت صرفاً مهره‌ای در راستای قصه‌گویی باشد، مورد حمایت

---

1. Sam Spade.

2. Maltese Falcon.

3. Dashiell Hammett.

4. Warner Bros. Pictures v. Columbia Broadcasting System, 216 F.2d 948-949 (9th Cir. 1954).

کپی‌رایت نخواهد بود.^۱ دادگاه به این نتیجه رسید که «حتی اگر نویسنده، تمام کپی‌رایت متعلق به رمان خود را واگذار کرده باشد، این امر مانع استفاده نویسنده از کاراکتر اصلی در داستان‌های دیگر نخواهد بود»؛^۲ بنابراین رأی به بی‌حقی خواهان صادر کرد. دادگاه با صدور این حکم، آزمون داستان روایت‌شده را وضع نمود.^۳

این آزمون فرض می‌کند که تنها در صورتی می‌توان حمایتی مستقل از اثر را به شخصیت اعطا کرد که شخصیت برای داستان بسیار مهم باشد، به طوری که نتوان آن را از داستان جدا کرد^۴ و از شخصیتی که مهره‌ای در راستای طرح داستان باشد حمایت نمی‌شود. نظر دادگاه این بود که شخصیت‌های نهایی داستان اهمیتی ندارند، زیرا سم/سپید را می‌توان به راحتی با کارآگاه دیگری عوض کرد، بی آن که داستان تغییر چندانی بکند. در عوض، آنچه بیش از همه اهمیت دارد، توطئه موجود در داستان است که خوانندگان را مجذوب خود می‌کند. شخصیت‌ها فقط وسیله‌ای برای تسهیل داستان هستند. به بیان ساده، داستانی که روایت می‌شد مربوط به رشد شخصیت سم/سپید و تحقیقات او نبود، بلکه خود طرح داستان حائز اهمیت بود و خواننده را جذب می‌کرد.^۵ دادگاه مقرر داشت که نمی‌توان سم/سپید را مستقلاً و خارج از اثر حمایت کرد. از این رو نویسنده نمی‌تواند حق انحصاری شخصیت را به برادران وارنر واگذار کند، لذا دادگاه مجوز استفاده از آن را در آثار بعدی به او داد.

آزمون «داستان روایت‌شده» نیز به دلیل نداشتن جزئیات و سختگیری^۶ مورد انتقاد قرار گرفت؛^۷ زیرا چگونه می‌توان فهمید که شخصیت مورد نظر آن قدر در داستان نقش دارد که

---

1. Warner Bros. Pictures v. Columbia Broadcasting System, 216 F. 2d 950 (9th Cir. 1954).

2. Ibid.

3. Deamer, M. (2017). "DC Comics v. Towle: Protecting Fictional Characters through Stewardship". Berkeley Technology Law Journal, 32, P 440.

4. Bavana, K. (2021). "Protection of Fictional Characters in IPR". Jus Corpus LJ, 2(3), P 326.

5. Scharff, Justin (2020). Op. cit. P 1298.

6. Smith, Carrie Ayn. (2014). "A Character Dilemma: A Look into Trademark Protections for Characters from Creative Works" Law School Student Scholarship. 579. PP 5-6.

7. Zecevic, J. (2005). "Distinctly Delineated Fictional Characters That Constitute the Story Being Told: Who Are They and Do They Deserve Independent Copyright Protection". Vand. J. Ent. & Tech. L., 8(2), P 372.

توسط کپی‌رایت حمایت شود یا خیر؟^۱ برخی نیز استدلال کرده‌اند که اگرچه آزمون «داستان روایت‌شده» ممکن است برای شخصیت‌های ادبی اعمال شود، اما برای شخصیت‌های بصری قابل اجرا نیست.^۲ از این رو معیاری یکپارچه لازم است که هم از جهت درک و هم از جهت اعمال آسان باشد و بتواند خلأهای موجود را پر کند.^۳

۳-۳. آزمون سه‌بخشی^۴

از سال ۲۰۱۵، شخصیت‌های خیالی می‌توانند توسط «آزمون سه‌بخشی» هم حمایت شوند. این آزمون در ضمن رسیدگی به پرونده «تاول»^۵ ابداع شد. تکیه معیار فوق بر این امر است که شخصیت باید سه معیار کیفیت فیزیکی، تمایز و منحصر به فرد بودن را دارا باشد تا مشمول حمایت کپی‌رایت شود. در این دعوا، آقای مارک تاول^۶، ماشین بتمن به نام «بت‌موبیل»^۷ را با تبدیل آن به ماشینی واقعی بازتولید کرد. آقای تاول با کپی کردن طرح‌های ماشین بتمن، آن را به‌عنوان وسیله نقلیه واقعی به قیمت حدود ۹۰۰۰۰ دلار به کلکسیونرهای مشتاق فروخت، اما «دی سی کمیک» که دارنده تمام حقوق مالکیت فکری بتمن است، مجوزی برای این کار اعطا نکرده بود. مارک تاول ادعا کرد که برای بت‌موبیل هیچ حقی مربوط به کپی‌رایت وجود ندارد و در نتیجه، او اجازه تکثیر آن را دارد.^۸

مهم‌ترین نکته در رسیدگی، این بود که مشخص شود شخصیت بت‌موبیل دارای کپی‌رایت است یا خیر. دادگاه آزمون جدیدی برای پاسخ به این سؤال وضع کرد. این آزمون از سه بخش تشکیل شده است:

---

1. Bartholomew, M. (2000). "Protecting the Performers: Setting a New Standard for Character Copyrightability", Santa Clara L. Rev. 41(2), PP 348-349.

2. Schreyer, Amanda (2015) "An Overview of Legal Protection for Fictional Characters: Balancing Public and Private Interests," Cybaris: An Intellectual Property Law Review, 6(1), P 59.

۳. صالحی مازندرانی، محمد، محمدی، عمید (۱۴۰۰)، «حمایت حقوقی از شخصیت‌های خیالی (کاراکترها) در آمریکا؛ رهاوردی برای حقوق ایران»، مجله مطالعات حقوق تطبیقی، ۱۲(۱)، ص ۲۰۲.

4. Three-prong Test.

5. DC Comics v. Towle 802 F.3d 1012 (9th Cir. 2015).

6. Mark Towle.

7. Batmobile

8. DC Comics v. Towle 802 F.3d 1017 (9th Cir. 2015).

نخست شخصیت باید دارای «کیفیت‌های فیزیکی و همچنین مفهومی» باشد،^۱ یعنی همان‌طور که بت‌موبیل از نظر گرافیکی در کتاب‌های مصور ظاهر شده است و به‌عنوان ماشین سه‌بعدی در مجموعه تلویزیونی و فیلم حضور فیزیکی دارد و یک شخصیت ادبی صرف نیست.

دوم آن که شخصیت باید «به‌اندازه کافی متمایز»^۲ باشد تا هر زمان که ظاهر شد به‌عنوان همان شخصیت قابل تشخیص باشد. برای مثال بت‌موبیل از اولین حضورش در کتاب‌های مصور در سال ۱۹۴۱، کیفیت‌های فیزیکی و مفهومی متمایز خود را حفظ کرده است. بت‌موبیل تقریباً همیشه از نظر ظاهری شبیه خفاش است: قسمت جلویی ماشین به شکل خفاش و دارای بال‌هایی است که به سمت بالا کشیده شده است.^۳ در واقع، شرط اصیل بودن به‌خودی‌خود کافی نیست و شرط داشتن «ویژگی‌های منسجم و کاملاً قابل شناسایی» نیز لازم است.^۴

سوم آن که شخصیت باید به‌طور خاص هم متمایز باشد و برخی از عناصر منحصربه‌فرد بیان را داشته باشد؛^۵ به این معنا، جدا از این که بت‌موبیل به‌عنوان «بهترین دوست بتمن» شناخته می‌شود، نام «بت‌موبیل» خود نامی منحصربه‌فرد و بسیار شناخته‌شده است و یک «شخصیت کلیشه‌ای» نیست.^۶

با رعایت این معیارها اگر شخصیت نقش مهمی در اثر ایفا کند، مستحق دریافت کپی‌رایت^۷ است.

آزمون سه‌بخشی در سال ۲۰۲۰ در پرونده «خلق‌وخو»^۸ اعمال شده است.^۹ موضوع فیلم خلق‌وخو احساسات پنجگانه انسانی است. هر احساس را یک شخصیت از طریق رنگی خاص نشان می‌دهد، مثلاً عصبانیت را با رنگ قرمز نشان می‌دهد. این شخصیت‌ها در یک کتاب،

1. DC Comics v. Towle 802 F.3d 1021 (9th Cir. 2015).

2. Ibid

3. Ibid

4. Alphonso, K. (2017). "DC Comics v. Towle: To the Batmobile: Which Fictional Characters Deserve Protection under Copyright Law". Golden Gate UL Rev., 47(1), PP 20- 21.

5. DC Comics v. Towle 802 F.3d 1022 (9th Cir. 2015).

6. Ibid.

7. Muthoharoh, D.A (2021). "Iconic Fictional Object as Separately Copyrighted Work from the Original Work" Media Hukum Journal, 28 (1), P 72.

8. Moodsters.

9. Daniels v. The Walt Disney Co. No. 18-55635, (9th Cir. 2020).

به‌عنوان شخصیت‌های ادبی و در یک اپیزود تلویزیونی، به‌عنوان شخصیت‌های گرافیکی معرفی شدند. پس از انتشار فیلم دیزنی با نام «پشت‌ورو»^۱ که صحنه آن از تعامل پنج احساس انسان‌نما در درون مغز یک دختر تشکیل شده بود، *دانیلز*،^۲ نویسنده و پدیدآورنده فیلم‌های خلق‌و‌خو از شرکت *والت دیزنی* به‌دلیل نقض کپی‌رایت شکایت کرد.^۳ دادگاه برای رسیدگی، «آزمون سه‌بخشی» را در نظر گرفت. اولین معیار آزمون، کیفیت‌های فیزیکی و مفهومی شخصیت است. در فیلم، هرکدام از خلق‌و‌خوها ظاهر فیزیکی، رنگ و ویژگی‌های مفهومی مخصوص به خود را به‌عنوان نشانگر احساسات خویش داشتند و شخصیت‌های ادبی صرف نبودند، لیکن چون رنگ‌ها و احساسات به‌خودی‌خود کپی‌رایت ندارند و متمایز نیستند و استفاده از رنگ‌ها برای نمایش احساسات یک ایده یا مفهوم است و نه یک صفت یا ویژگی قابل‌شناسایی،^۴ حکم به نفع خواننده صادر شد.

آزمون سه‌بخشی مرجعی برای حمایت از شخصیت‌های خیالی شده است و با «آزمون توصیف متمایز» از سال ۱۹۳۰ مطابقت دارد. با این حال این آزمون دارای کاستی و عدم وضوح است و نمی‌توان آن را در خصوص تمامی شخصیت‌های خیالی، به‌ویژه شخصیت‌های ادبی، به‌کار گرفت. در *دعوی دی سی کامیکس علیه مارک تاول*، قاضی به‌صراحت اعلام کرد که آزمون سه‌بخشی به شخصیت‌های گرافیکی و بصری مربوط می‌شود، نه «شخصیت‌های ادبی صرف»^۵، و تنها در مورد شخصیت‌های کتاب‌های کمیک، برنامه‌های تلویزیونی، یا تصاویر متحرک می‌توان از این آزمون استفاده کرد.^۶

۴. عناصر مورد حمایت شخصیت‌های خیالی در نظام حقوق مالکیت ادبی و

هنری

با در نظر گرفتن آزمون‌های متفاوت و تمایز شخصیت گرافیکی و ادبی، از برخی خصوصیات و ویژگی‌های شخصیتی و رفتاری شخصیت‌های خیالی می‌توان حمایت نمود، البته به شرطی

1. Inside Out.

2. Daniels.

3. Oh, C. E. (2023). "Inside out, upside down: circuit court confusion over character copyrightability". *Emory Law Journal*, 72(3), P 652.

4. Daniels v. Walt Disney Co., 952 F.3d 1149, 1154 (9th Cir. 2020),

5. Alphonso, K. (2017). *Op. cit.* P 22.

6. DC Comics v. Towle 802 F.3d 1019-1020 (9th Cir. 2015).

که دارای اصالت و بروز عینی باشند. در این قسمت به بررسی حمایت از چند عنصر سازنده شخصیت می‌پردازیم.

۱-۴. ظاهر فیزیکی شخصیت خیالی

شخصیت خیالی تا حدودی با ظاهر فیزیکی، ترکیب شده است. در واقع، این ظاهر باید توصیف شود تا افراد آن را درک کنند. با این حال، تعداد پرونده‌های مربوط به ظاهر فیزیکی شخصیت‌های خیالی کم است. تصمیمات دادگاه‌های ملی، مانند دادگاه‌های فرانسه، می‌تواند رهنمودهایی را در این باره ارائه دهد.

با توجه به قوانین ملی فرانسه، دادگاه‌های این کشور تلاش کرده‌اند به این سؤال پاسخ دهند که آیا می‌توان از ظاهر فیزیکی شخصیت حمایت کرد یا خیر. پرونده «موتلایی‌ها»^۱ در این خصوص شایان توجه است.^۲ کتاب مصور موتلایی‌ها، داستان‌های کوتاهی درباره دختران بلوند تعریف می‌کند که نمایانگر کلیشه دختر بلوند است. کتاب مصور دیگری به نام «انتقام دختران موتلایی»^۳ بعداً منتشر شد و همان کلیشه‌ای را به کار گرفت که در اثر موتلایی‌ها ارائه شده بود. در این پرونده، قاضی دادگاه بدوی^۴ پاریس اعلام کرد که شخصیت دختر موتلایی در کتاب موتلایی‌ها اصیل است. در واقع، قاضی تصمیم خود را بر اساس ویژگی‌های خاص چهره، نمایش بسیار خاص مدل مو و همچنین لباس‌های او اتخاذ کرده بود.^۵

قاضی به دقت تمام ویژگی‌های ظاهر فیزیکی شخصیت‌ها را فهرست و سپس آن‌ها را در هر دو کتاب مصور با هم مقایسه کرد. قاضی توضیح داد که ترکیب ویژگی‌ها و رفتار خاص شخصیت «موتلایی‌ها» واجد عنصر اصالت است و در نتیجه، این ویژگی‌ها، شخصیت موتلایی را قابل شناسایی و متمایز از تمام شخصیت‌های ساخته‌شده پیشین می‌کند، لذا حکم به نفع خواهان صادر نمود. این حکم علی‌رغم اینکه از سوی دادگاه عالی صادر نشده است،

---

1. Les Blondes.

2. Tribunal de grande instance (TGI) de Paris, Chambre civile 3, 21 mai 2008, 08/00609.

3. La revanche des blondes.

4. Tribunal de Grande Instance.

5. Labaume, V. (2021). "The protection of fictional characters under EU intellectual property law". *Stockholm Intellectual Property Law Review*, (2), P 36.

می‌تواند برای حمایت از ظاهر فیزیکی شخصیت‌ها در نظام حقوق مالکیت ادبی و هنری مورد استناد قرار گیرد.

۲-۴. هویت شخصیت خیالی

در حمایت از شخصیت‌های خیالی، هویت شخصیت خیالی، موضوعی است که حقوق دانان بر سر آن اختلاف دارند. این موضوع نسبتاً جدید که کمتر توسط نویسندگان مورد بحث قرار گرفته است، در رسیدگی قضایی پرونده دوچرخه آبی موضوعی مورد اختلاف بوده است. در پروندهٔ رمان بربادرفته ادعا شد که کتاب «دوچرخه آبی»^۱ حقوق مالکیت ادبی و هنری این رمان را نقض کرده است. دادگاه در این پرونده شباهت‌های این دو اثر را صحنه به صحنه مقایسه کرد^۲ و به شباهت‌های فیزیکی و روانی شخصیت‌ها توجه خاصی نمود و در پایان، ویژگی‌های روانی سازندهٔ هویت شخصیت‌ها را با یکدیگر مقایسه نمود؛ زیرا هویت ممکن است اصالت شخصیت یا وجهی از اصالت را تشکیل دهد. دادگاه بدوی در حکم ۹۴ صفحه‌ای خود بیان کرد که نویسندهٔ فرانسوی، «توسعهٔ طرح و پیشرفت داستان و ویژگی‌های فیزیکی و روانی شخصیت‌های اصلی» و نیز «ترکیب و بیان صحنه‌های متعدد و لحظات کلیدی دراماتیک» رمان بربادرفته را کپی کرده است.^۳ خواننده در این پرونده، استدلال می‌کرد که «از زمان هومر،^۴ مضامین عشق آمیخته با جنگ و زندگی و مرگ، در ادبیات سراسر جهان وجود داشته است»، به این معنی که رمان دوچرخه آبی لزوماً الهام گرفته از بربادرفته نیست، بلکه دارای مضامینی است که از گذشته در ادبیات مورد استفاده قرار می‌گرفته است.

دادگاه تجدیدنظر حکم دادگاه بدوی را نقض کرد. دادگاه معتقد بود که هیچ‌یک از شخصیت‌های دوچرخه آبی با شخصیت‌های رمان مارگارت میچل^۵ مشابه نیستند و اعلام کرد این مضمون که زن جوانی خود را فدای مردی می‌کند که شخص دیگری را ترجیح

1. La bicyclette bleue.

2. Blazquez, F. C. (2004). "Plagiarism: An Original Sin? European audiovisual observatory". P 7.

3. Court finds French author plagiarized gone with wind (1989). The New York Times. Retrieved December 28, 2023 from

<https://www.nytimes.com/1989/12/07/books/court-finds-french-author-plagiarized-gone-with-wind.html>

4. Homer.

5. Margaret Mitchell.

می‌دهد، در حالی که مرد مسن‌تری او را دوست دارد، کاملاً فاقد اصالت است. همچنین اظهار داشت که دفورجس،^۱ نویسنده فرانسوی، از یک موضوع استفاده شده که ایده آن قابل حمایت نیست، اثری شخصی و بدیع خلق کرده است. دادگاه تجدیدنظر همچنین بر این استدلال تکیه کرد که اصالت رمان بر اساس سه عنصر شخصیت، زمینه و طرح داستان تعیین می‌شود که به سبک نویسنده در قالب ادبی قرار گرفته است، لذا فضای تاریخی متفاوت (در رمان میچل، جنگ داخلی آمریکا؛ در اثر دفورجس، اشغال فرانسه توسط آلمان در طول جنگ جهانی دوم) لزوماً به تفاوت‌های اساسی در مورد شخصیت‌ها دلالت دارد.^۲

۳-۴. تکامل شخصیت خیالی

گاهی شخصیت‌ها می‌توانند رشد کنند، بالغ‌تر شوند یا در طول زمان تکامل پیدا کنند. این موضوع در مورد قهرمانان داستان‌هایی مانند هری پاتر^۳ یا برنامه‌های تلویزیونی مانند سریال «دوستان»^۴ صدق می‌کند. شخصیت یک کاراکتر ممکن است تغییر کند یا عناصر آن تکامل یابد؛ مثلاً از یک شخصیت فرشته‌صفت به شخصیت شیطانی تبدیل شود. سبک زندگی شخصیت نیز ممکن است تغییر کند و بر شخصیت او تأثیر بگذارد؛ مثلاً یک رویداد می‌تواند زندگی شخصیت را زیرورو کند و ذهنیتش را تغییر دهد.^۵

تکامل شخصیت غالباً در قالب تلویزیونی^۶ رخ می‌دهد. بارزترین مثال قالب تلویزیونی مسابقات بازی و سرگرمی است. اصطلاح قالب تلویزیونی که از صنعت رسانه ناشی می‌شود، در ادبیات حقوقی تعریفی ندارد، اما در رویه برخی از کشورها شاهد تعاریفی در این زمینه هستیم. مثلاً دادگاه عالی فرانسه، برای برنامه‌ای که مبتنی بر بازی نمایشی است چنین قالبی را تعریف کرده است: «قاعده‌ای دقیق، توصیف‌کننده فلسفه بازی و توسعه آن، نحوه شمارش امتیازات کسب‌شده، محتوای سؤالات و فرمول آن‌ها».^۷ دیوان دادگستری فدرال آلمان نیز در سال ۱۹۹۳ قالب تلویزیونی را چنین تعریف کرده است: «کلیتی که دارای تمام

1. Régine Deforges.

2. Blazquez, F. C. (2004). Op. Cit. P 7.

3. Harry Potter.

4. Friends.

5. Labaume, V. (2021). Op.Cit. P 39.

6. TV Format.

7. Koros, C. D. (2019). "Protection of TV Formats: Legal vs. Non-Legal Approaches". Queen, Mary Law Journal, 10, P 8.

ویژگی‌های خاص آن برنامه است و قادر است به‌عنوان قالب کلی شکل‌دهنده هر قسمت عمل کند و مخاطب به‌راحتی می‌تواند این قسمت‌ها را به‌عنوان بخش‌هایی از یک سریال تشخیص دهد. انجمن تشخیص و حفاظت قالب،^۱ توضیح زیر را ارائه داده است: مؤلفه کلیدی هر قالب موفق تلویزیونی، ترکیب منحصر به فرد محتوا، داستان، شخصیت‌ها، سرعت، موسیقی، نورپردازی، و طراحی صحنه است.^۲ از این تعاریف، مشخص است که شخصیت‌های خیالی، بخش جدایی‌ناپذیر قالب تلویزیونی هستند. در واقع، نمی‌توان برنامه تلویزیونی را از شخصیت‌های آن جدا کرد؛ چراکه بدون آن‌ها برنامه‌ای وجود نخواهد داشت. کاربرد قالب تلویزیونی در گستره حمایت مشخص می‌شود و بر اساس آن می‌توان از کل نمایش، از جمله فیلم‌نامه، حمایت به عمل آورد.^۳ فیلم‌نامه را می‌توان در طول چندین سال پخش کرد و شخصیت‌های خیالی آن، هم از نظر فیزیکی و هم از نظر ذهنی، امکان تکامل و تغییر دارند؛ به این ترتیب، می‌توان از روند تکامل یک شخصیت خیالی حمایت نمود. مثالی از سریال «شهرزاد» بزنیم. بر اساس عنصر تکامل، اشخاص ثالث نمی‌توانند سریال دیگری بسازند که در آن شهرزاد پیر شده باشد و یا فرزند او ادامه آن سریال را بازی کند. مسئله قالب تلویزیونی اولین بار در پرونده «گرین» علیه «شرکت پخش نیوزیلند»^۴ مطرح شد. در این پرونده، هیوگرین، مجری معروف تلویزیونی، به دلیل نادیده گرفتن و نقض حقوق مالکیت ادبی و هنری برنامه استعدادیابی تلویزیونی خود از شرکت پخش شکایت نمود. دادگاه در پرونده دیگری^۵ نیز اعلام نمود که هر قسمت ضبط‌شده از یک بازی تلویزیونی یا مسابقه، واجد شرایط حمایت مالکیت ادبی و هنری به‌عنوان یک اثر نمایشی است؛ بنابراین اگر شخص دیگری همان قسمت را مجدداً اجرا کند، حقوق مالکیت ادبی و هنری نقض می‌شود، البته در این مورد حکم به نفع خواننده صادر شد.^۶

۱. FRAPA سازمانی غیرانتفاعی و مستقل است که هدف آن شناسایی و حمایت از فرمت‌های سرگرمی است. این کار را با ثبت پروپوزال‌های قالب، میانجی‌گری اختلافات ناشی از ادعای سرقت ادبی، تدوین دستورالعمل‌های صنعتی برای شیوه‌های تجاری و رقابت منصفانه و... انجام می‌دهد.

۲. Ibid.

۳. BGH, decision dated June 26, 1993 – I ZR 176/01, GRUR 2003, 876, 877.

۴. Green v. Broadcasting Corp. of New Zealand, (1989) 105 N.R. 236 (PC)

۵. Banner Universal Motion Pictures Ltd v Endemol Shine Group Ltd [2017] EWHC 2600 (Ch)

۶. Sylkina, A. (2020). “Approaches to defining a television format as one of intellectual property law objects: Ukrainian and foreign experiences”. European Journal of Sustainable Development, 9(4), P 369.

شخصیت‌های قالب‌های تلویزیونی می‌توانند در طول زمان تغییر کنند. شناسایی دقیق و عینی در این حالت دشوار است؛ زیرا ویژگی فیزیکی که می‌تواند قابل‌شناسایی و حمایت باشد، باید در تمام مراحل تکامل حفظ شود. به‌عنوان مثال، شخصیتی که چشم‌های آبی بزرگی دارد تکامل می‌یابد یا بزرگ‌تر می‌شود، اما چشم‌های آبی بزرگ او تغییر نخواهد کرد. شخصیت خیالی که در طول زمان تغییر می‌کند باید حداقل هویت خود را حفظ کند و ویژگی‌های شخصیتی خود را همچنان داشته باشد. علاوه بر این، باید اصیل باشد.^۱ لازم به ذکر است که گرچه دادگاه‌ها امکان اعطای حمایت نظام مالکیت ادبی و هنری به قالب‌های تلویزیونی را به‌صراحت انکار نکرده‌اند، اما هیچ روش حمایت مستقل و کاملی در این زمینه وجود ندارد؛^۲ بنابراین، مالک قالب برای جلوگیری از کپی کردن قالب خود از چندین رویکرد قانونی و غیرقضایی استفاده می‌کند.^۳

نتیجه

شخصیت تخیلی، آفرینش هنری مبتنی بر خیال است که معمولاً در بستر اثر ادبی و هنری به‌وجود می‌آید و دارای عناصری چون ایده، بیان، نام یا تصویر است. تجزیه و تحلیل پرونده‌های مورد بررسی در این مقاله نشان داد که دادگاه‌ها معتقدند که شخصیت‌های خیالی به‌طور مستقل از خود اثر می‌توانند مورد حمایت واقع شوند، به شرطی که از یک بیان اصیل و توسعه یافته برخوردار باشند. رویه‌های قضایی در این راستا، آزمون‌های مختلفی را برای سنجش استحقاق شخصیت‌های خیالی برای کسب حمایت توسط نظام حقوق مالکیت ادبی و هنری ابداع کرده‌اند. این معیارها می‌تواند الگویی برای رویه قضایی ایران باشد تا کاستی‌های قانون‌گذاری را جبران نماید و حمایت از حقوق پدیدآورندگان فکری، از جمله شخصیت‌های خیالی را تضمین کند. این موضوع می‌تواند به حفظ انگیزه پدیدآورندگان، ترویج فعالیت‌های خلاقانه و جلب سرمایه‌گذاری در زمینه‌های مرتبط با فعالیت‌های فرهنگی

1. Labaume, V. (2021). Op.Cit. P 39.

2. Boppert, A. P. (2018). What is the Status Quo of Copyright Protection for TV Formats in National Jurisdictions and Under International Treaties, and Does it Suffice?. Available at SSRN 3143110. PP 12-13.

3. Koros, C. D. (2019). Op.cit. P 16.

و هنری کمک کند. همچنین حمایت مؤثر از چنین آثاری می‌تواند در فرهنگ‌سازی و توجیه جامعه نسبت به اهمیت و حقوق شخصیت‌های خیالی تأثیرگذار باشد.

با این حال هیچ‌یک از آزمون‌های بیان‌شده توسط دادگاه‌ها مصون از انتقاد نیست. آزمون توصیف متمایز که بر توصیفات متمایز و منحصر به فرد شخصیت تأکید دارد و آن را مبنای حمایت از شخصیت قرار می‌دهد، به نوبه خود دادگاه را ملزم می‌سازد که دربارهٔ درجه تفکیک شخصیت در اثر مشمول کپی‌رایت دست به قضاوت زیباشناختی بزند. این استاندارد، مبهم است و نمی‌تواند توضیح دهد که دقیقاً چه چیزی یک شخصیت را به طور مشخص توسعه می‌دهد. آزمون داستان روایت‌شده به دادگاه‌ها اجازه می‌دهد تا به طور کلی بر روی اثر تمرکز کنند. در این آزمون، شخصیتی که «روایت داستان را عهده دارد» مستحق حمایت است و البته شخصیتی که صرفاً «مهره‌ای در عنصر قصه‌گویی» است از حمایت برخوردار نمی‌شود. این آزمون به دلیل ایجاد سردرگمی مورد انتقاد قرار گرفته است. آزمون سه‌بخشی، سه بخش را از جمله «کیفیات فیزیکی و مفهومی، تمایز و عناصر منحصر به فرد بیان» را برای حمایت از شخصیت‌های خیالی در نظر می‌گیرد. باید توجه داشت که این معیار، برای حمایت از شخصیت‌های گرافیکی است؛ لذا عدم حمایت از شخصیت‌های ادبی را می‌توان نقطه ضعف آزمون سه‌بخشی دانست؛ بنابراین برای اعطاء حمایت یکسان به اشکال مختلفی از شخصیت‌های تخیلی، آزمون اول مناسب‌تر است و آزمون سه‌بخشی مناسب‌ترین و کامل‌ترین آزمون برای حمایت از شخصیت‌های خیالی گرافیکی می‌باشد. دادگاه‌ها هم چنین نشان داده‌اند که امکان حمایت از عناصری چون ظاهری فیزیکی، هویت شخصیت‌های خیالی و تکامل شخصیت‌ها در قالب تلویزیونی در نظام حقوقی مالکیت ادبی و هنری وجود دارد.

منابع

فارسی

- زاهدی، مهدی، شریف‌زاده، شیرین. (۱۴۰۰). «آزادی بیان و اصل دوگانگی ایده و بیان». پژوهش حقوق عمومی، ۲۳(۷۱). صص ۹۵-۱۲۷.
- زر کلام، ستار، حقوق مالکیت ادبی و هنری. چاپ پنجم، (تهران: نشر سمت، ۱۳۹۸).
- شاگردی، زهرا. (۱۳۹۴). «استفاده منصفانه از آثار ادبی و هنری؛ حقی برای جامعه؟». مطالعات حقوق خصوصی، ۴۵(۲)، صص ۲۰۷-۲۲۳.
- شاگردی، زهرا. (۱۴۰۰). «نقض حقوق مؤلف در پرتو اقتباس از اثر دیگری و از آن خودسازی هنری» فصلنامه مطالعات حقوقی، ۱۳(۴)، صص ۱۷۱-۲۰۴.
- صالحی مازندرانی، محمد، محمدی، عمید. (۱۴۰۰). «حمایت حقوقی از شخصیت های خیالی (کاراکترها) در آمریکا؛ رهاوردی برای حقوق ایران». مجله مطالعات حقوق تطبیقی، ۱۲(۱). صص ۱۹۱-۲۱۸.
- معینی، حامد، قادری، مریم‌السادات. (۱۳۹۲). «دکترین ادغام و دکترین نمای اجباری در مالکیت ادبی - هنری». مجله علمی پژوهشی حقوق پزشکی، (۷). صص ۱۷۹-۲۰۱.

References

- Abdel-Khalik, J. (2018). "Scènes à Faire as Identity Trait Stereotyping". *Bus. Entrepreneurship & Tax L. Rev.*, 2(2), 241-273.
- Ahmad, T., & Mondal, D. (2011). "The Conflicting Interests in Copyright ability of Fictional Characters". 1-22.
- Alphonso, K. (2017). "DC Comics v. Towle: To the Batmobile: Which Fictional Characters Deserve Protection under Copyright Law". *Golden Gate UL Rev.*, 47(1), 5-24.
- Arora, T. (2021). "A Study on the Contribution of Film Industry on Economy". *Int'l JL Mgmt. & Human.*, 4(4), 2089-2107.
- Bartholomew, M. (2000). "Protecting the Performers: Setting a New Standard for Character Copyrightability", *Santa Clara L. Rev.* 41(2), 341-378.
- Bavana, K. (2021). "Protection of Fictional Characters in IPR". *Jus Corpus LJ*, 2(3), 320-333.
- Blazquez, F. C. (2004). "Plagiarism: An Original Sin?". *European audiovisual observatory*, 1-14.

- Boppert, A. P. (2018). What is the Status Quo of Copyright Protection for TV Formats in National Jurisdictions and Under International Treaties, and Does it Suffice?. Available at SSRN 3143110. 1-15.
- Brylawski, E. F. (1974). "Protection of Characters-Sam Spade Revisited". Bull. Copyright Soc'y USA, 22, 77-103.
- Budde-Sung, A. (2013). "The Invisible Meets the Intangible: Culture's Impact on Intellectual Property Protection". Journal of Business Ethics, 117(2), 345-359.
- Coe, S. J. (2011). "The story of a character: Establishing the limits of independent copyright protection for literary characters". Chi.-Kent L. Rev., 86(3), 1305-1330.
- Deamer, M. (2017). "DC Comics v. Towle: Protecting Fictional Characters through Stewardship". Berkeley Technology Law Journal, 32, 437-468. <https://www.jstor.org/stable/26490251>.
- Dean, N. (1993) "Protecting characters through copyright law: paving a new road upon which literary, graphic, and motion picture characters can all travel". DePaul Law Review, 41(2), 359-394.
- Foley, K. M. (2008). "Protecting fictional characters: Defining the elusive trademark-copyright divide". Conn. L. Rev., 41(3), 921-962.
- Fox, A. M. (2015). "Aggregation analysis in copyright infringement claims: The fate of fictional facts". Columbia Law Review, 115(3), 661-700. <http://www.jstor.org/stable/43267876>.
- Joshi, Ch. Rathor, S.C. (2020). "Critical analysis of idea expression dichotomy in the context of conceptual Art". Critical Law Review, 7(4), 4181-4186.
- Kalvi, A. (2005). "The Impact of Copyright Industries on Copyright Law". Juridica Int'l, 10, 95-104.
- Kermit, F. *Character Creation and the Law*. (United States: Lulu.com, 2015).
- Kellman, L. (1958). "Legal Protection of Fictional Characters", The Brook. L. Rev, 25(1), 3-19
- Khan, M., Raheem, A., Ilyas, S., & Mehmood, B. (2017). "Does entertainment industry entertain the economy? Empirical evidence". Science international (lahore), 28(4), 609-611.
- Koros, C. D. (2019). "Protection of TV Formats: Legal vs. Non-Legal Approaches" Quen Mary Law Journal, 10, 7-26.
- Labauve, V. (2021). "The protection of fictional characters under EU intellectual property law". Stockholm Intellectual Property Law Review, (2), 34-47.
- Lamarque, P. *Fictional points of view*. (United States: Cornell University Press, 1996).
- Marks, M. V. (1980). "The legal rights of fictional characters". Copyright L. In SYMP. (ASCAP), 25, 35-92.

- Muthoharoh, D.A. (2021). "Iconic Fictional Object as Separately Copyrighted Work from the Original Work" *Media Hukum Journal*, 28 (1), 57-73.
- Nickles, C. (1999). "The Conflicts Between Intellectual Property Protections When a Character Enters the Public Domain". *UCLA Entertainment. L. Rev.*, 7(1), 133-168.
- Oh, C. E. (2023). "Inside out, upside down: circuit court confusion over character copyrightability". *Emory Law Journal*, 72(3), 629-673.
- Scharff, Justin. (2020). "The Copyrightability of Fictional Characters: Why Harry Potter, Arya Stark, and Matrim Cauthon Are Copyrightable". *Touro L. Rev.*, 35(4), 1291-1314.
- Schreyer, Amanda (2015) "An Overview of Legal Protection for Fictional Characters: Balancing Public and Private Interests," *Cybaris: An Intellectual Property Law Review*, 6(1), 52-70.
- Smith, Carrie Ayn. (2014). "A Character Dilemma: A Look into Trademark Protections for Characters from Creative Works" *Law School Student Scholarship*. 579, 1-28.
- Subhan, J. (2014). "The Protection of Fictional Characters". 1-9. Available at <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2973715>
- Sylkina, A. (2020). "Approaches to defining a television format as one of intellectual property law objects: Ukrainian and foreign experiences". *European Journal of Sustainable Development*, 9(4), 364-375.
- Thomas, A. J., & Weiss, J. D. (2012). "Evolving Standards in Copyright Protection for Dynamic Fictional Characters". *Comm. Law.*, 29(3), 9-15.
- Tze, P. L. (2020). "Beyond Copyright: Applying a Radical Idea-Expression Dichotomy to the Ownership of Fictional Characters", *Vanderbilt Journal of Entertainment and Technology Law*, 21(1), 95-144.
- Watt, R. *An empirical analysis of the economics of copyright: How valid are the results of studies in developed countries for developing countries?* In World Intellectual Property Organisation (WIPO) (Ed.), *The economics of intellectual property—Suggestions for further research in developing countries and countries with economies in transition*. (Geneva: WIPO, 2007).
- Wright, K. (2015). "Blueprints of character: applying the distinct delineation test and character copyright protection to original literary places". *AIPLA Quarterly Journal*, 43(1), 221-240.
- Zahr, S. (2013). "Fixing Copyright in Characters: Literary Perspectives on a Legal Problem". *Cardozo Law Review*, Vol. 35(2), 769-830.
- Zecevic, J. (2005). "Distinctly Delineated Fictional Characters That Constitute the Story Being Told: Who Are They and Do They Deserve Independent Copyright Protection". *Vand. J. Ent. & Tech. L.*, 8(2), 365-398.

Zissu, L. (1981). "Whither Character Rights: Some Observations-The Eleventh Donald C. Brace Memorial Lecture". *J. Copyright Soc'y USA*, 29(2), 121-138.

Online Sources

Court finds French author plagiarized gone with wind (1989). *The New York Times*. Retrieved December 28, 2023, from

<https://www.nytimes.com/1989/12/07/books/court-finds-french-author-plagiarized-gone-with-wind.html>

Kohli, Shan. (2016). Giving Due Protection to Fictional Characters: The Possibility of Copymark. Retrieved February 12, 2023 from

<https://spicyip.com/2016/04/giving-due-protection-to-fictional-characters-the-possibility-of-copymark.html>.

Sanja, K. (2021). Exploring copyright protection for fictional characters. Retrieved February 7, 2023 from

<https://www.mondaq.com/india/copyright/1112382/exploring-copyright-protection-for-fictional-characters>.

Whitten, S. (2023). "Barbie" is now the highest-grossing domestic film release in 2023. *CNBC*. Retrieved January 5, 2024 from

<https://www.cnb.com/2023/08/24/barbie-is-highest-grossing-domestic-film-release-in-2023.html>

Legal Cases and Documents

Banner Universal Motion Pictures Ltd v Endemol Shine Group Ltd [2017] EWHC 2600 (Ch).

BGH, decision dated June 26, 1993 – I ZR 176/01, GRUR 2003, 876, 877.

Compendium of U.S. Copyright Office Practices § 101. (2021). 3rd ed. U.S. Copyright Office. Chapter 300.

Daniels v. The Walt Disney Co. No. 18-55635, (9th Cir. 2020).

DC Comics v. Towle 802 F.3d 1012 (9th Cir. 2015).

Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonization of certain aspects of copyright and related rights in the information society.

Green v. Broadcasting Corp. of New Zealand, (1989) 105 N.R. 236 (PC).

Nichols v. Universal Pictures Corp. 45 F.2d 119 (2d Cir. 1930).

Tribunal de grande instance (TGI) de Paris, Chambre civile 3, 21 mai 2008, 08/00609.

U.S. House Committee on the Judiciary. (1965). Supplementary Register's Report on the General Revision of the U.S. Copyright Law. (H.R. 4347 and S. 1006, 89th Cong.).
https://www.copyright.gov/history/1961_registers_report.pdf.

Warner Bros. Pictures v. Columbia Broadcasting System, 216 F. 2d 945 (9th Cir. 1954).

Translated References into English

- Moeini, Hamed; Ghaderi, Maryam al-Sadat. (2013). "Doctrine of Merger and Doctrine of Compulsory Display in Literary and Artistic Property." *Medical Law Journal*, (7).179-201. [In Persian]
- Salehi Mazandarani, M., & Mohammadi, A. (2021). "Legal Protection of Fictional Characters in American Law; The object lesson for Iranian Law". *Comparative Law Review*, 12(1), 191-218. [In Persian]
- Shakeri, Zahra. (2015). "Fair Use of Literary and Artistic Works: A Right for Society". *Private Law Studies*, 45(2), 207-223. [In Persian]
- Shakri, Zahra. (2021). "Copyright infringement in the light of adaptation and appropriation", *Legal Studies Quarterly*, 13(4), 171-204. [In Persian]
- Zahedi, Mehdi; Sharifzadeh, Shirin. (2021). "Freedom of Expression and the Principle of Dualism of Idea and Expression." *Public Law Research Journal*, 23(71), 95-127. [In Persian]
- Zarr Kalām, Sattar, *Literary and Artistic Property Rights*. 5th Edition, (Tehran: SAMT Publishers, 2019). [In Persian]

استناد به این مقاله: زاهدی، مهدی؛ صلح‌چی، سارا. (۱۴۰۲). حمایت از شخصیت‌های خیالی در نظام حقوق مالکیت ادبی و هنری. پژوهش حقوق خصوصی، ۱۲(۴۵)، ۴۳-۷۴. doi: 10.22054/jplr.2024.75464.2775

Private Law Research is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.